



Yıl / Year: 2020

Cilt / Volume: 10

Sayı / Issue: 20

Sayfalar / Pages: 297-310

Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi: 08.04.2020

Kabul Tarihi: 30.06.2020

## NORMATİF GÜÇ AVRUPA YAKLAŞIMI ÜZERİNDEN AB-RUSYA İLİŞKİLERİNİN DEĞERLENDİRMESİ

Yusuf AVAR\*

### Öz

Bu çalışma ‘normatif güç Avrupa’ yaklaşımını kullanarak AB-Rusya ilişkilerinde nasıl bir etki yarattığını değerlendirmektedir. Çalışmaya göre, uluslararası politikada normal belirlenme kapasitesine normatif güç denir. AB için normal belirlenme: Kendi normlarını ve değerlerini kullanarak uluslararası politikaya yön verme şeklindedir. Çalışmanın temel argümanı: Avrupa’nın normatif gücünü, Rusya’ya karşı daha yumuşak şekilde kullandığıdır. Rusya Putin ile beraber gücünü ve öz güvenini artırır artırmaz uluslararası ilişkilerde normal belirlenmek için kendi araçlarını kullanmaktadır. Rusya’nın normal ise eski gücüne kavuşmak için savaş dâhil tüm yöntemlerin kullanılmasıdır. Avrupa Birliği normatif gücünü Rusya’nın komşularına karşı kullanırken, özellikle eski Sovyetler Birliği üyelerine, AB ve Rusya arasında dayanışmadan ziyade rekabet çıkmaktadır. AB bu ülkeler için demokrasi, sürdürülebilir ekonomi, barış, hukukun temel üstünlüğü ve insan hakları gibi değerleri sunarken Rusya uluslararası arenada daha çok söz sahibi olmak için bu ülkeler üzerinde etkisini artırma peşindedir. Bu çerçevede, çalışmanın ilk bölümü normatif güç Avrupa konseptini açıklamaktadır. Daha sonra, ikinci bölümde AB ve Rusya arasındaki ilişkiler ve Rusya’nın normatif güç Avrupa karşısındaki tutumu detaylıca sunulmuştur. Son olarak çalışma normatif güç Avrupa’nın, AB ile Rusya arasında dayanışmadan ziyade düşmanlık çıkarttığı sonucuna varmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Normatif Güç Avrupa, Rusya, Değerler ve Rekabet

## EVOLUTION OF THE EU-RUSSIAN RELATIONS BY USING CONCEPT OF NORMATIVE POWER EUROPE

### Abstract

This study uses the concept of normative power Europe in order to evaluate the efficiency of the concept on the EU-Russia relations. According to the study, normative power is the capacity to determine what is normal in international politics. For the EU, this normality is about using its norms and values to shape the international politics. The main argument of the study is that the EU has used its normative power in a softer way toward Russia. In addition, as soon as Russia has raised its power and has regained its confidence, Russia has tried to use its own tools in order to shape the ‘normal’ in the international affairs. Therefore, for Russia normality refers to using all methods including war in order to regain its old power. The EU and Russia have had rivalry rather than cooperation when the EU has used its normative power towards Russia’s neighbours, particularly toward

the pervious member states of the Soviet Union. The EU offers these countries some norms and values such as democracy, sustainable economy, peace, the rule of law, human rights so on. In contrast, Russia tries to raised its power on these countries in order to have a more say in international relations. In this regard, the first part of the study presents the theoretical framework of normative power Europe. Then, the second part elaborates the relations between the EU and Russia and Russia's reactions to the normative power Europe. Eventually, the study concludes that normative power Europe has led to rivalry between the EU and Russia but not cooperation.

**Key Words:** Normative Power Europe, Russia, Values and Rivalry

## GİRİŞ

Avrupa Birliği'nin (AB) uluslararası ilişkilerdeki konumunu tanımlamak için zamanla çok kavram üretilmiştir. 2000'lerin başında Avrupa'nın sivil güç olduğu tanımı yerini normatif güç Avrupa'ya bıraktı. Bu çalışma, normatif güç Avrupa konseptini kullanarak AB'nin dış politikadaki hareketlerini ve buna karşı Rusya'nın tutumunu açıklamaktadır. AB çeşitli normlarını ve değerlerini başka yerlere transfer etmekte, sağlamakta, bunları uygulamaktadır. Bu normlar ve değerler açık bir şekilde AB'nin birçok resmi kaynağında yer almaktadır. Ek olarak, AB bu normları ve değerleri kullanarak uluslararası alanda normalite belirleme kapasitesine sahiptir (Veebel ve Markus, 2018: 3-5).

Putin'in başa gelmesinden itibaren, Rusya uluslararası arenada gücünü ve öz güvenini kazanmış ve böylece sadece ulusal çıkarları, yerel politikası ve dış politikası ile ilgili hareket etmeyerek aynı zamanda normatif güç Avrupa konseptini de düşünmüştür (Ramanova, 2016: 372). AB için: Bölge içinde ve çatışma sürecinde en büyük engeli büyük ölçüde Rusya oluşturmaktadır (Delcour, 2010: 539). Rusya: İran nükleer sorunu, Kosova'nın bağımsızlığı, ABD füze-savunma planları, AB anlaşmasındaki konvansiyonel güçler ve de Sovyetlerden sonra NATO genişlemesi gibi hassas konularda Batı'nın tavırlarını değiştirmeyi istemektedir (Averre, 2008: 30-31).

Rusya-Gürcistan ve Rusya-Ukrayna savaşlarından dolayı AB ve Rusya arasında çeşitli sorunlar vardır. Son zamanlarda olan bu savaşlardan dolayı AB ve Rusya arasındaki güven ilişkisini kurmak daha zor bir hal almıştır (Ramanova, 2016: 386). Fakat AB ve Rusya özellikle güvenlik ve enerji konularında birbirlerine ihtiyaç duymaktadır. Bu alanlarda iki taraf arasında bazı anlaşmalar olduğu için AB, Rusya'yı kaybetmek istememektedir. Ayrıca

AB iki tarafın karşılaştığı tüm sorunlarda diyalog ve uzlaşma yöntemleri ile sorunları Rusya'yla çözmek istemektedir.

Bu çalışmada, normatif güç konsepti uluslararası alanda normal belirlenme yetkisine sahip olmayı ifade etmekte ve özellikle çalışma normatif güç Avrupa düşüncesini analiz etmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, normatif güç konseptini kullanarak AB'nin Rusya ile ilişkilerini değerlendirmektir. Bu çalışmanın önemi de akademik alanda olan boşluğu kapatmaktır. Şöyle ki bu çalışmada amaç, normatif güç kavramını kullanarak AB'nin ve Rusya'nın birbirlerine karşı tutumlarını incelemek, AB'nin ve Rusya'nın uluslararası alanda normal belirmek için kullandığı yöntemlere detaylıca bakmaktır.

Bu çerçevede, çalışmanın temel araştırma soruları aşağıda yer almaktadır:

- AB, Rusya'ya karşı normatif gücünü nasıl kullanmakta ve Rusya yakın komşularında normal belirmek için buna nasıl karşılık vermektedir?
- Normatif güç Avrupa kavramı, Avrupa ve Rusya arasında rekabete sebep olmakta mıdır?

Çalışmanın temel argümanı: Avrupa Birliği'nin normatif gücünü Rusya'ya karşı daha yumuşak şekilde kullandığıdır. Ek olarak: Rusya gücünü ve güvenini artırır artırmaz uluslararası ilişkilerde normal belirmek için kendi araçlarını kullanmaya çalışmaktadır. Sonuç olarak, AB ve Rusya arasında özellikle Gürcistan'daki ve Ukrayna'daki çatışmalar döneminde dayanışmadan ziyade rekabet ve düşmanlık daha çok olmuştur.

## **NORMATİF GÜÇ OLARAK AB**

AB suigeneris (nev-i şahsına münhasır veya kendine has) bir bölgesel/uluslararası örgüttür ancak geleneksel büyük güç ve klasik devlet özelliğini taşımamaktadır (Diez, 2003: 197). AB hem uluslararası hem de uluslararası özellikleri aynı anda içinde beslediği için sui generis özelliğini kazanmıştır. Manners ve Whitman, AB'nin melez bir uluslararası kuruluş olduğunu ve böylece sivil, askeri ve normatif güç konseptlerinde temsil edilebileceğini öne sürmüşlerdir (Manners ve Whitman, 2003: 384). AB uluslararası üstü özelliğinden dolayı postmodern toplumun örneklerinden biri olarak düşünülmektedir. Uluslararası alanda Avrupa'nın rolünü tanımlamak için, bazı araştırmacılar AB'yi örneğin: normatif (Manners), yapısal (structural) (Whitman), anlatı (narrative) (Nicolaïdis ve Howse), veya sivil güç (Özer, 2012: 68), olarak tanımlamaktadır. Ancak bazı araştırmacılar ise AB'yi, herhangi bir güç kavramıyla tanımaya karşı çıkmıştır. Örneğin, Cebeci (2012), çeşitli rol konseptlerinin ideal güç Avrupa söylemini

oluşturduğunu ve bunların tekrardan yapı-sökümünün olmasını gerektiğini iddia etmektedir. İdeal kavramı normatif/sivil/transformatif kavramlarının birleşimini önerir ve bu da AB'nin uluslararası alanda pozitif güç olarak temsil edildiğini açıklamak için kullanılır (Cebeci, 2012: 577). AB'ye ithafen söylenen bu kavramlar AB'nin yeteri kadar aktör olma potansiyelini taşıdığını düşünmekte (Niemann ve Bretherton, 2013: 262) ve bu kavramlar sadece AB'nin ne olduğu veya ne yaptığı ile değil aynı zamanda bu kavramların politik amaç edindiğini de ifade etmektedir (Keene, 2013: 268).

Avrupa araştırmaları son zamanlarda normatif güç kavramını çok kullanmaktadır. Fakat bu kavram uluslararası ilişkilerde yeni bir kavram değildir. Normatif güç nosyonu, güç üzerinde fikrin (Carr, 1962), ideal güç (Duchene, 1970), ve ideolojik güç (Galtung, 1973) kavramına dayanır (Manners, 2002: 239). Normatif güç kavramı Manners tarafından 2000'lerin başında öne sürüldü. Bu kavram, sivil güç konseptinin yerini aldı ve böylece alanı genişledi. Manners ve Diez sivil gücün, normatif gücün özel bir türü olarak düşünülebileceğini ve AB'nin de sivil güçten normatif güce dönüştüğünü söylemektedirler (Diez ve Manners, 2007: 175). Manners normatif gücü normal olan konseptin belirlenmesi yeteneği olarak tanımlamaktadır (Manners, 2002: 240). AB normatif bir güçtür çünkü AB standartları, normları ve dünya politikasının yönünü değiştirmektedir (Manners, 2008: 65). Fakat AB genişleme süreci içerisinde bulunmayan ülkelerde kendi normlarını çok başarılı bir şekilde yürütememektedir (Haukkala, 2008: 1604). Ayrıca, AB bazı eski Sovyet Birliği ülkelerinde normal olanı belirmeye çalışırken, bu tutum Rusya tarafından hoş karşılanmamıştır. Bu nedenle, Rusya bu ülkeler için kendi araçlarını kullanmaya çalışmış ve AB'ye alternatif olmaya çalışmıştır.

Parker ve Rosamond'a göre normatif güç Avrupa kavramı iki temel amaç için kullanılmaktadır: İlk olarak, bu kavram AB'ye ayrı bir özellik sunmakta ve ikinci olarak Avrupa çalışmalarının bir yaklaşımı gibi model bir çerçeve sunmaktadır (Parker ve Rasomond, 2013: 229-230). AB genişleme süreciyle birlikte kendi içsel imajını ve normlarını etkili kullanmak kaydıyla transfer etmeye hazır olduğunu göstermiştir (Steinkohl, 2010: 10). Avrupa kimliği oluşumunda normatif güç kavramı oldukça önemli bir pratiğe sahiptir (Diez, 2005: 635). Son yıllarda, AB'nin 'ötekisi' kendi geçmişidir (Manners ve Whitman, 2003: 382). AB, aslında karmaşık, akıcı, çoklu ve ben-öteki ilişkilerin özelliklerini kapsamaktadır (Diez ve Manners, 2007: 186). Manners normatif güç Avrupa konseptinin, AB'yi küreselleşen, çok taraflı ve çok kutuplaşan bir dönemde, dünya siyasetinde iktidar ve güç

doğası unsurlarını kullanarak anladığını ve yargıladığını ifade eder (Manners, 2013: 304). Manners, ayrıca AB normlarının difüzyonunu bulaşma, bilgi yayılımı, süreçsel yayılım, aktarım, açık difüzyon ve kültürel filtre gibi altı birleşenle açıklar (Manners, 2006: 184).

Normatif güç Avrupa konsepti anlaşma, deklarasyon ve uluslararası antlaşmalar gibi AB'nin resmi kaynaklarına dayanır. Normatif ilkeler, küresel olarak uygulanması için genellikle BM sistemi içinde kabul görürler (Manners, 2008: 66). AB'nin tutumları genellikle BM tüzüğü çerçevesinde şekillenir (Smith, 2000: 26). Manners *acquis communautaire* ve *acquis politique*'yi içine dahil eden ve AB hukukunda temel olarak beş normdan söz eder, bunlar: barış, özgürlük, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarıdır (Manner, 2002: 242). Demokrasi, hukukun üstünlüğü, sosyal adalet ve insan haklarına saygı ilkeleri açıkça AB kimliği üzerinde olan 1973 Kopenhag deklarasyonunda yer almış ve bunlar TEC'de (Treaty of European Community: Avrupa Topluluğu Anlaşması) yasallaşmışlardır (TEU (Treaty on European Union: Avrupa Birliği Anlaşması), Art, 6, 11 and 177 of the TEC). Kopenhag Kriterleri AB'ye giriş için daha sonra ön koşul olarak kabul edilmiştir. Manners ayrıca sosyal dayanışma, ayrımcılıkla mücadele, sürdürülebilir kalkınma ve iyi yönetim gibi dört temel normu da önermiştir (Manners, 2002: 242-243).

AB norm temelli çok taraflılığının etkisini artırmak isterse, sert güç araçları dahil olmak üzere çeşitli politik araçlara sahip olmalıdır (Howorth, 2010: 465- 466). Hyde-Price (2004: 3-4), AB'nin etkili ve uluslararası güvenilir bir aktör olması ve küresel barışı ve güvenliği sağlaması için askeri güce sahip olması gerektiğini ifade etmektedir. AB askeri zayıflığının farkına vardıldıktan sonra, uluslararası kimliği çerçevesinde savunmasını geliştirmeye yeltendi (Manners ve Whitman, 2003: 388). 2003 Avrupa Güvenlik Stratejisi AB'nin dış tutumları için bir stratejik yol gösterdi. Ve Lizbon Anlaşmasıyla AB'nin küresel aktör olarak yeteneği arttı (Bretherton ve Vogler, 2013: 376). Fakat tüm bu adımlar AB'ye etkili bir askeri güç sağlamadı çünkü bunların hepsi hükümetler arası bir yapıdadır ve ABAD'ın (Avrupa Birliği Adalet Divanı) bu konularda geçerli bir kararı da bulunmamaktadır.

## **AB-RUSYA İLİŞKİLERİ VE RUSYA'NIN NORMATİF GÜÇ AVRUPA YAKLAŞIMI**

AB dış politikasının en kırılgan ilişkileri büyük ölçüde Rusya ile yaşanmaktadır (Schmidt-Felzmann, 2008: 170). AB'nin Rusya'ya karşı temel çıkarı; derin değişime, Batılılaşmaya ve de iş birliğine dayanır (Romaniuk, 2009: 71). Rusya'nın modernleşme süreci diğer ülkeler için tahmin edilememiş ve çok hoş karşılanmamıştır (Averre, 2008: 28). AB ve Rusya

ilişkileri günümüzde ekonomik, toplumsal, siyasi, güvenlik ve kimlik konularından oluşmaktadır (Averre, 2008: 29). Rusya'nın en önemli ticaret partneri AB'dir ve ayrıca AB, çoğunlukla Rusya'ya direkt yatırım sağlamaktadır. Bunun karşılığında Rusya birçok alanda özellikle de enerji sektöründe AB'nin stratejik partneridir (Panebianko, 2006: 133-134). Ayrıca Rusya AB'nin yakın komşusu olmasından ötürü uluslararası krizleri önlemede AB için çok önemli bir aktördür(Schmidt-Felzmann, 2008: 172). Ekonomide, ticarete ve enerji sektöründe olan bu bağımlılık, tarafların birbirine karşı olan tutumlarını etkilemektedir (Panebianko, 2006: 134). Enerji politikası sektöründe, Rusya'nın ekonomik ve finansal tutumu AB tarafından doğal olarak siyasal/emperyalist hareketler olarak düşünülür (Makarychev, 2008: 161).

AB ve Rusya 1994 yılında Ortaklık ve İş birliği Anlaşması'nı imzaladı ve bu iki taraf ilişkileri içinde genel bir çerçeve sundu ancak Rusya'nın, Çeçenistan'daki hareketlerinden dolayı bu anlaşmanın onay süreci AB ülkeleri tarafından 1997'ye ertelendi (Panebianko, 2006: 134). 1999 Köln Zirvesi'nde, AB, Stratejik Ortaklığı başlatarak ve AB'nin demokrasi, hukukun üstünlüğünü ve kamu kurumları gibi ilkelerini stratejik ortaklığa katarak, AB-Rusya ilişkilerini şekillendiren ve AB'nin Rusya üzerindeki hedeflerini belirten bu yolu benimsemeyi tercih etti (Panebianko, 2006: 134). Rusya'nın, insan haklarını ve demokrasiyi kabul etmesi, ekonomik çıkarını, avantajlı ticaretini ve stabil durumunu koruması içindi (Panebianko, 2006: 131). Lavrov durumu şöyle açıklar: "Çoklu demokrasi, uluslararası sistemin ekonomik ve güvenlik sorunlarını gösterecek olan toplu liderliğin temelidir" (Averre'nin çalışmasında belirtildiği gibi, 2008: 31).Ayrıca unutulmamalıdır ki Rusya AB'yi yavaş ve zor bir partner olarak görmektedir, bu nedenle de Rusya, dış politikasında AB'den ziyade bazen direkt üye ülkelerle ilişki kurmayı tercih etmektedir (Casier, 2011: 238).

Rusya, korumacı bir şekilde kendi içsel devletini güçlendirerek, küresel düzeyde olan belirsizlikleri yok etmeye çalışmakta, bunun yanında da AB kendi çevresindeki belirsizliklerini minimize etmek için içsel yapısını güçlendirmektedir (Averre, 2009: 1696). Rusya'nın birçok politikası normatif durumlardan ziyade reel politik (çıkar temelli politika) olarak düşünülebilir. Başka bir deyişle, Rusya geleneksel olarak uluslararası ilişkilerde norm sağlamaktan ziyade kendi çıkarına odaklanmaktadır (Casier, 2013: 1377). AB ve Rus normatif güç çatışmasında öne çıkan sorular Rusya için "Kim ?" sorusudur "Kim bu normları belirler? Normali belirlemek kimin hakkıdır?" AB için ise "Ne ?" sorusu önemlidir

“Normatiflik bizim için nedir? Ne için mücadele ediyoruz? Daha fazla iş birliği için temeller ne olmalı ?” (Ramanova ve Pavlova, 2014: <https://eng.globalaffairs.ru>). AB çoğulcu demokrasi taraftarıyken, Rusya medyanın sınırlaması ve muhalefetin zayıflaması gibi çeşitli otokratik yaklaşımlara daha meyillidir (Panebianko, 2006: 132). Fakat Rusya Federasyonu’nun Anayasası’na göre, Rusya demokratik bir ülkedir (Md. 1, Rusya Federasyonu Anayasası). Putin Sovyet izolasyonundan uzaklaşan ve de tamamen Rusya’nın uluslararası toplumun üyesi olması gerektiğine inanan normal büyük güç olmayı istemektedir (Makarychev, 2008: 202). Putin, ayrıca ülkesinin iç politikasını güçlendirmek için dış politikasında ulusal egemenliği, uluslararası stabiliteyi ve güvenliği arttırmak için yol benimsemiştir (Averre, 2008: 30). Rusya egemen demokrasi ve normal büyük güç konseptlerini kullanarak kendi ideal normatif konseptini oluşturmaya çalışmaktadır (Ramanova, 2009: 58). Fakat unutulmamalıdır ki Rusya, şeffaflığı ve hesap vericiliği düzenleyici normları, sürdürülebilir gelişmeyi, iyi yönetim gibi normları çok dikkate almadığı için norm sağlayıcılıktan ziyade norm transfer edici olarak algılanır (Averre, 2009: 1698).

Rus çok kutupluluğa inanmakta ve onun çok kutupluluğuna göre, birkaç büyük güç dünya politikasında veya ikili ilişkilerde uluslararası toplumun rolünü belirlemektedir (Steinkohl, 2010: 12). Rusya, Avrupa’nın temel bir parçası olmak istememektedir ancak Avrupalıların deneyimlerinden yararlanılarak modernleşme sürecini ilerletmek istemekte ve Batı tarafından kabul görmek istemektedir (Romaniuk, 2009: 83). Rusya ulusal egemenlik ilkesine oldukça önem vermektedir. Ancak normatif güç Avrupa konsepti, AB’ye, Yugoslavya’da olduğu gibi, insan hakları çiğnendiğinde üçüncü ülkelerin iç işlerine müdahale hakkını vermektedir (Ramanova, 2009: 56). AB ile Rusya arasında olan ilişkiler, güvenlik sorunlarından aşırı derece etkilenmektedir, ayrıca AB’de, Avrupa’da güvenlik ve stabilizasyonu kurmak için bu konularda ortak pozisyon belirmeye çalışmaktadır, bu amacı gerçekleştirmek için de AB, Rusya’ya ihtiyaç duymaktadır. Çünkü 2004’ten beri Rusya, AB’nin en büyük komşusudur (Panebianko, 2006: 137). Fakat Rusya, temel çıkarlarına ilişkin bölgede kendi egemenliğinin, yönetiminin eksik olduğu ve stabilizasyonu zayıf olduğu her yerde AB’nin normatif gücüne direnecektir (Averre, 2009: 1710).

Samokhvalov, AB’yi tanımlamak için Gerçek Avrupa, Günahkar Avrupa, Yanlış Avrupa ve Sivilleştirilen Avrupa gibi dört farklı kavram kullanmaktadır (Samokhvalov, 2017: 62). Yanlış Avrupa daha zayıf ülkeleri (Prusya, Polonya ve Avusturya) bu ülkelerde bulunan yönetici elitleri veya bazı bireyleri temsil etmektedir (Samokhvalov, 2017: 62). Rusya’nın yanlış Avrupa konsepti, Rusya’ya sert bir şekilde karşı olan ülkeleri kapsamakta ve bunların

gerçek Avrupa değerlerini benimsemediği ileri sürülmektedir (Makarychev, 2008: 157). Bazı ülkelerdeki romanlar/çingeneler, mülteciler, sığınmacılar ve yabancı düşmanlığı AB'nin güncel sorunlarıdır ve bazı AB ülkeleri, bunları kendi politik çıkarları için kullanmaktadır (Ramanova, 2009: 37). Günahkar Avrupa ise normalde Britanyalı ve Fransız kuruluşlarını temsil eder ve bunlar oldukça güçlü olmakla beraber Rusya'yı, Karadeniz'de ve Balkanlarda engelleme gibi olumsuz anti görev misyonuna sahiptirler (Samokhvalov, 2017: 65). Gerçek Avrupa ilerici, ahlaki, akıllı ve bilgili olumlu özelliklere sahip bir kahramandır. Gerçek Avrupa, askeri korumaya ve Rusya'nın dolaylı desteğine bağlıdır (Samokhvalov, 2017: 68). Gerçek Avrupa'yı göstererek, Rusya kendi Avrupa kimliği üzerinde durmaktadır (Makarychev, 2008: 172). Gerçek Avrupa, Rusya'ya dost olan ülkeleri kapsamaktadır (Makarychev, 2008: 157). Son olarak, Sivilleştiren Avrupa ahlaki olmasına rağmen, saf ve beceriksizdir fakat Rusya, ona dersini vermek için onunla uğraşma gereksinimi duymaktadır (Samokhvalov, 2017: 73).

Normatif Güç Avrupa Konsepti, Rusya'yı, tamamen öteki olarak ilan edip, tehdit, daha aşağı ve küresel değerlere zarar veren olarak gösterebilir (Casier, 2013: 1391). Rusya, AB'nin çıkarları doğrultusunda normatif normları uyguladığını ve bununda AB'nin, normatif güdüsüyle hareket etmediğini ifade etmektedir (Ramanova, 2016: 376). Örneğin: AB Myanmar (Burma'yı) eleştirmiş fakat hidrokarbon kaynaklarına sahip olan Nijerya karşısında oldukça sessiz kalmıştır ve başka bir olayda da Rusya, AB'nin herhangi bir ülkesinin, kendisinin normatif gücüne zarar verebileceğinden dolayı AB'yi bürokratik bir makine olarak görmektedir. Örneğin, 2007 boyunca Rusya-Polonya arasında yaşanan et krizinde, AB ve Rusya yeni bir anlaşma için müzakere yapmak istemekteydi ancak Polonya, Rusya'nın et ithal blokajından dolayı süreci engelledi (Ramanova, 2009: 60). 2003'te Gürcistan'daki Gül Devrimi'ni ve 2004'te Ukrayna'daki Portakal Devrimi'ni Rusya, Batı'nın Sovyet sonrası etkisini bölgede azaltma hamleleri olarak değerlendirmektedir (Michalski ve Nilson, 2018: 12). Ek olarak, Doğu ortaklığı, Rusya tarafından tehdit olarak görüldüğü için Rusya Kırım'ı ilhak etti. Kapsamlı mali desteğe ve geniş çaplı ikili ilişkilere rağmen, 2008'deki Gürcistan Savaşı ve 2014'teki Ukrayna Savaşı, AB'nin kendi değerlerini (demokrasi, insan hakları gibi) Rusya'ya transfer ederken başarısız olduğunu göstermektedir (Veebel ve Markus, 2018: 3). Rusya'nın bu agresif tutumları kendi normatif konseptini yaratmak istediğini kanıtlamaktadır (Veebel ve Markus, 2018:3).Rusya'nın temel normatif değeri, kendi egemenlik alanını genişletip eski gücüne kavuşma isteğidir. Kısaca, AB kendi normatif gücünü kullanmayı



amaçlarken uygunluk fikri üzerinde durur, fakat Rusya politikalarını gerçekleştirmek için güç dengesi mantığını kullanmaktadır (Michalski ve Nilson, 2018: 4). Tüm durumlarda, Batı, Rusya ile ilişkilerini genişletme konusunda farklı siyasi, entelektüel ve normatif çerçeveye ihtiyaç duymaktadır (Averre, 2008: 37).

## SONUÇ

Bu çalışmada, Rusya'nın normatif güç Avrupa'ya karşı olan tutumları değerlendirildi. Normatif güç Avrupa konseptinin sadece barışa ve dayanışmaya yol açmadığı ve aynı zamanda AB-Rusya arasındaki ilişkilerde rekabete ve düşmanlığa da neden olduğu sonucuna varıldı. Rusya ulusal ve uluslararası politikalarını gerçekleştirmek için kendini büyük güç olarak görme nosyonu ile hareket etmekte ve de AB ile ilişkilerinde çıkarlarına odaklanmaktadır (Michalski ve Nilson, 2018: 11). AB bölgesel güvenliğinin istikrarı için Rusya'yı temel aktör olarak görmekte ve özellikle enerji konusunda Rusya'ya ihtiyaç duymaktadır. Sovyet Birliğinin dağılmasından sonra ve özellikle de 1990 ile 2000 yılları arasında liberal düzeninin devam etmesi sayesinde AB'nin normatif gücü, herhangi bir zorlukla karşılaşmadı ancak Rusya, devlet başkanı Putin ile birlikte eski öz güvenini kazanınca ve gücünü artırınca güç dengesi fikrine dayalı çok taraflı bir politikayı önerdi (Michalski ve Nilson, 2018: 4). Böylelikle güç dengesi sistemi içinde kendisi de önemli bir aktör olarak değerlendirme fırsatı bulacaktır. Putin ayrıca Batı'yı eleştirmektedir, Avrupa veya Batı değerleri ile ilgili temel iki sorunun olduğunu dile getirmektedir: İlk olarak, demokrasi gibi çeşitli değerler hakkında sadece genel tartışmaların olması ve kesin ilkelerin olmayışı, ikinci sorun da, bir ülkenin veya bir grup ülkenin jeopolitik çıkarlarının olmasıdır (Ramanova, 2016: 375). Bu çıkarlar, değer ve normların önüne geçebilmektedir. Daha açık bir deyişle bu çıkarlar normatif güç Avrupa konseptine zarar vermektedir.

Çalışmanın argümanını doğrulamak için, Rusya ve AB değerleri ayrı ayrı açıklandı ve Rusya'nın, normatif güç Avrupa yaklaşımına karşı mücadelesini açıklamak için birkaç örnek analiz edildi. Rusya ve AB değerleri aynı değildir, aynı olsalar bile farklı perspektiflere sahiptirler. AB genel olarak çoğulcu demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve azınlık hakları gibi değerler üzerine odaklanır. Son zamanlarda, AB için iki tane 'öteki' vardır: İlk olarak uygarlaşmamış Avrupa dışı dünyadır (Steinkohl, 2010: 7), ikinci olarak da, Avrupa kimliğinin, kendi geçmişini öteki olarak görmesi ve bunun üzerine yeni kimliğini oluşturmasıdır. Ancak Rus kimliği bu anlayışla sert bir şekilde ayrılmıştır ve Rus kimliği için

Rusya'nın geçmişi çok önemlidir ve buna dayalı olarak kendi kimliğini oluşturmuştur (Makarychev, 2008: 157). Kendi geçmişlerine bakıp farklı dersler çıkarmaları bile AB ve Rus değerlerinin farklılığını göstermektedir.

BM Güvenlik Konseyi daimi üyesi olan Rusya, kendini dünyanın en büyük devletlerinden biri ve Avrasya'nın en büyük gücü olarak görür (Steinkohl, 2010: 13). Rusya genel olarak çıkar odaklı politikaya sahiptir ve egemenlik, eşitlik, karşılıklı saygı ve karşılıklı faydalı işbirliği ilkelerine önem vermenin yanında, dünyayı da çok kutuplu olarak görür. Rusya'nın demokrasi inancının, devletler arasında ki güç dengesine dayandığını ve burada da devletlerin rekabet halinde oldukları yukarıda ifade edilmiştir (Averre, 2008: 31).

Batı ise son zamanlarda küreselleşme sürecinde ve gelişme modellerinde tekeli kaybetmekte, değerlerine yapılan tüm mücadeleleri eleştirmektedir; Rusya ise uluslararası ilişkileri askerileştirmeye ve yeniden politize etmeye çalışan gruba öncülük etmektedir (Averre, 2008: 31). Pavlova ve Ramanova (2014: <https://eng.globalaffairs.ru>) çalışmalarında, AB ve Rusya arasındaki temel ideolojik kavram çatışmasının Normatif Güç Avrupa ve Avrasya Bölgesinde olan Büyük Rusya Gücü arasında olduğunu ve bu kavramların AB ve Rus dış politikalarını belirlediklerini söylemektedirler. Rusya, özellikle de Gürcistan ve Ukrayna savaşlarında AB ile birçok sorun yaşamıştır. AB, bu çatışmalar için ateşkes sağlasa da bu uzun, etkili olmayan ve uzlaşma sağlamayan bir süreç olarak değerlendirilmiştir. AB, Gürcistan ve Ukrayna savaşlarından dolayı Rusya'ya çeşitli yaptırımlar uygulasa da, Rusya kendi politikasını belirlemek için sert güç yani askeri araçlarına başvurmuştur. Bu yüzden, AB'nin normatif gücünü, Rusya'ya karşı etkili bir şekilde kullanmadığı iddia edilmiştir. Rusya, kendi çevresindeki ülkelerde etkisini kaybetmek istememekle birlikte aslında dünya politikasında gücünü artırmayı arzulamaktadır.

Ez cümle, normatif güç her zaman barışa katkı sağlayıcı, insan haklarını ve demokrasiyi teşvik edici olarak olumlu düşünülmüş, fakat aslında rekabete ve düşmanlığa da yol açabileceği (Steinkohl, 2010: 4), AB ve Rusya arasındaki ilişkilerde görülmüştür. Rusya egemen demokrasi ve normal büyük güç konseptlerini kullanarak kendi ideal normatif gücünü oluşturmaya çalışmaktadır (Ramanova, 2009: 58). Averre de (2008: 33), Rusya'nın, AB ve NATO genişlemesi sürecinde, siyasi ve ekonomik etki olarak Avrupa kıtasında birçok yeri kaybederek kendi elini yaktığını ve bunun sonucunda da yönetici elitlerin, Rusya'nın kendi normal gücünü yaratmasını ve normatif hedeflerini belirtmesini, uluslararası hukukta

Rusya'nın kendi yorumunu, daha etkili olmasını ve uluslararası örgütlerde ve sistemlerde liderlik yapmasını istemişlerdir (Averre, 2008: 33). AB, Rusya'yı değiştirmede tamamen başarılı olmamıştır, fakat Rusya kesinlikle AB'yi değiştirmektedir (Romaniuk, 2009: 84). Son olarak Rusya normatif güç Avrupa konseptiyle mücadele etmekte ve yumuşak ve sert güç unsurlarını kullanarak buna alternatif bir normatif güç oluşturmaya çalışmaktadır.

## KAYNAKÇA

Article 1, Constitution of the Russian Federation, [https://publicofficialsfinancialdisclosure.worldbank.org/sites/fdl/files/assets/law-library/files/Russian%20Federation\\_Constitution\\_1993\\_EN.pdf](https://publicofficialsfinancialdisclosure.worldbank.org/sites/fdl/files/assets/law-library/files/Russian%20Federation_Constitution_1993_EN.pdf) (20.01.2020).

Article 11, Consolidated version of the Treaty on European Union, <https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012M%2FTXT> (15.01.2020).

Article 177, Treaty establishing the European Community (Nice consolidated version) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12002E%2FTXT> (15.01.2020).

Article 6, Consolidated version of the Treaty on European Union, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012M%2FTXT> (15.01.2020).

Averre, D. (2008). Russian foreign policy and the global political environment. *Problems of Post-Communism*, 55(5), s. 28-39.

Averre, D. (2009). Competing rationalities: Russia, the EU and the 'shared neighbourhood'. *Europe-Asia Studies*, 61(10), s. 1689-1713.

Bretherton, C., ve Vogler, J. (2013). A global actor past its peak?, *International Relations*, 27(3), s. 375-390.

Casier, T. (2011). The Bilateral Relations of the Benelux Countries with Russia: Between Rhetorical EU Engagement and Competitive Business Interests. *Journal of Contemporary European Studies*, 19(2), s. 237-248.

Casier, T. (2013). The EU–Russia strategic partnership: Challenging the normative argument. *Europe-Asia Studies*, 65(7), s. 1377-1395.

Cebeci, M. (2012). European foreign policy research reconsidered: constructing an 'Ideal Power Europe' through theory? *Millennium*, 40(3), s. 563-583.

Constitution of the Russian Federation, [https://publicofficialsfinancialdisclosure.worldbank.org/sites/fdl/files/assets/law-library-files/Russian%20Federation\\_Constitution\\_1993\\_EN.pdf](https://publicofficialsfinancialdisclosure.worldbank.org/sites/fdl/files/assets/law-library-files/Russian%20Federation_Constitution_1993_EN.pdf) (20.01.2020).

Delcour, L. (2010). The European Union, a security provider in the eastern neighbourhood?. *European security*, 19(4), s. 535-549.

Diez, T. (2005). Constructing the Self and Changing Others: Reconsidering Normative Power Europe'. *Millennium*, 33(3), s. 613-636.

Diez, T. (2013). Normative power as hegemony. *Cooperation and Conflict*, 48(2), s. 194-210.

Diez, T., & Manners, I. (2007). Reflecting on Normative Power Europe/Power in World Politics. *Ed. By F. Berenskoetter, M. Williams, L.*

European Commission (2006) Chapter of acquis / negotiating chapters [online] Available at: [https://ec.europa.eu/neighbourhoodenlargement/policy/glossary/terms/chapters\\_en?fbclid=IwAR2Fn6SVjap-JLN1i60GE-ToeMjGHIdlOozCy9i9iAMBB3gpCyB5n5QfL9M](https://ec.europa.eu/neighbourhoodenlargement/policy/glossary/terms/chapters_en?fbclid=IwAR2Fn6SVjap-JLN1i60GE-ToeMjGHIdlOozCy9i9iAMBB3gpCyB5n5QfL9M) [accessed: 25 October 2018]

Haukkala, H. (2008). The European Union as a regional normative hegemon: the case of European Neighbourhood Policy. *Europe-Asia Studies*, 60(9), s. 1601-1622.

Howorth, J. (2010). The EU as a global actor: Grand strategy for a global Grand bargain? *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 48(3), s. 455-474.

Hyde-Price, A. (2004, October). The EU, power and coercion: From 'civilian' to 'civilising' power. In *CIDEL Workshop, Oslo* (pp. 22-23).

Kavalski, E. (2013). The struggle for recognition of normative powers: Normative power Europe and normative power China in context. *Cooperation and Conflict*, 48(2), s. 247-267.

Keene, E. (2013). The naming of powers. *Cooperation and Conflict*, 48(2), s. 268-282.

Makarychev, A. S. (2008). Rebranding Russia: norms, politics and power. Who Is a Normative Foreign Policy Actor?, 156.

- Manners, I. (2002). Normative power Europe: a contradiction in terms?. *JCMS: Journal of common market studies*, 40(2), s. 235-258.
- Manners, I. (2006). Normative power Europe reconsidered: beyond the crossroads. *Journal of European public policy*, 13(2), s. 182-199.
- Manners, I. (2008). The normative ethics of the European Union. *International affairs*, s. 45-60.
- Manners, I. (2013). Assessing the decennial, reassessing the global: Understanding European Union normative power in global politics. *Cooperation and Conflict*, 48(2), s. 304-329.
- Manners, I., ve; Whitman, R. (2003). The 'difference engine': constructing and representing the international identity of the European Union. *Journal of European public policy*, 10(3), s. 380-404.
- Michalski, A., ve Nilsson, N. (2018). Resistant to Change? The EU as a Normative Power and Its Troubled Relations with Russia and China. *Foreign Policy Analysis*, 15(3), s. 432-449.
- Niemann, A., ve Bretherton, C. (2013). EU external policy at the crossroads: The challenge of actorness and effectiveness. *International relations*, 27(3), s. 261-275.
- Özer, Y. (2012). The European Union as a Civilian Power: the case of the EU's Trade Policy. *Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 20(2), s. 63-94.
- Panebianco, S. (2006). Promoting human rights and democracy in European Union relations with Russia and China. *Values and Principles in European Union Foreign Policy*, s. 130-146.
- Parker, O., ve Rosamond, B. (2013). 'Normative power Europe' meets economic liberalism: Complicating cosmopolitanism inside/outside the EU. *Cooperation and Conflict*, 48(2), s. 229-246.
- Pavlova, Y., ve Romanova, T. (2014). Ideological Rivalry or Trash Discourse? *Russia in global affairs*, 3.
- Romaniuk, S. N. (2009). Rethinking EU-Russian Relations: 'Modern' Cooperation or 'Post-Modern' Strategic Partnership?. *Central European Journal of International and Security Studies*, 3(2), s. 70-85.

Romanova, T. (2009). Normative power Europe: a Russian view. In *Normative Power Europe in a Changing World: A Discussion*. (pp. 91-51). Netherlands Institute for International Relations.

Romanova, T. (2016). Russian challenge to the EU's normative power: change and continuity, *Europe-Asia Studies*, 68(3), s. 371-390.

Samokhvalov, V. (2017). *Russian-European relations in the Balkans and Black Sea region: Great power identity and the idea of Europe*. Springer.

Schmidt-Felzmann, A. (2008). Allforone? EU member states and the Union's common policy towards the Russian Federation. *Journal of Contemporary European Studies*, 16(2), s. 169-187.

Smith, K. E. (2000). The end of civilian power EU: A welcome demise or cause for concern?. *The international spectator*, 35(2), s. 11-28.

Steinkohl, J. (2010). *Normative Poker Rivalry? The European Union, Russia and the Question of Kosovo*. College of Europe EU Diplomacy Paper 6/2010.

Timmins, G. (2002). Strategic or pragmatic partnership? The European union's policy towards Russia since the end of the Cold War. *European Security*, 11(4), s. 78-95.

Veebel, V., ve Markus, R. (2018). European Normative Power During Ukrainian-Russian Conflict. *Baltic Journal of Law& Politics*, 11(1), s. 1-20.